

Урош Предић

АУТОБИОГРАФИЈА

Kvazar
BUDUĆNOST
ČITANJA

РЕДАКЦИЈСКА НАПОМЕНА

На захтев Српске краљевске академије, Урош Предић је написао аутобиографију. Она је била објављена у *Годишњаку Српске краљевске академије*, XXVIII, 1914–1919, Београд, 1921. Текст је пренет у изворном облику, а извршене су само неопходне лекторске исправке.

Моја биографија могла би се исписати у неколико врста, јер моји су дани текли обичним током живота обичних људи, у истрајном раду без занимљивих авантура којима обилују животописи уметника, без истакнуте улоге у нашем друштвеном животу, па и без осетних утицаја на нашу уметност. Истина, сваки раденик доприноси својим позитивним делом општем напретку, па сам и ја дао свој прилог, у којем има и нешто новог и оригиналног, али не у толикој мери да би моја појава чинила видљиву етапу на путу развитка наше културе. Нисам пошао сасвим новим, неслућеним правцем, отварао нове видике, давао ток једном поколењу, стварао укус своме добу и забележио своју личну ноту у листовима наше културне историје. Штујући ауторитет великих претеча, који су својим делима дали норму признавану и непремашену кроз дуги низ векова, ја сам се трудио да им се приближим у отмености [с]хватања, у искрености осећања, у тачности опажања и у верности приказивања природе у слици, а нарочито човека и његове

душе. Уз то ми је главна брига била солидност технике. Ово озбиљно прегнуће, а не стварни успеси, прибавило ми је признање Српске краљевске академије наука, која ме је изабрала за свога редовнога члана, те ми је тим ставила у дужност да напишем своју биографију. Према горе наведеном, требало би да цео свој живот сведем на неколико сувих података и на списак својих радова, али би у таквој обради биографија изгубила и оно мало интереса што би га имала и много шта у мојем раду остало би необјашњено ако не би било у вези са приликама у којима сам се налазио.

Породица Уроша Предића

Рођен сам 7. децембра 1857. године у селу Орловату у Банату, на негдашњој *іраници*.¹ Отац ми је био свештеник, родом из Карловаца, старином из Босне. Мати ми беше из угледног дома Илијевића у Црепаји у Банату, потомак попа Илије, који је то место населио. Најмлађи сам од петоро браће. Сестре нисам имао. Воља за сликањем појавила се у мени врло рано, а објашњава се тиме што сам видео како старија браћа, која су била већ у вишим разредима гимназије, цртају и акварелишу за време школског распуста. Сва су ми браћа била добри, па и одлични цртачи. Колико ту има наслеђа не може се установити, јер очини преци били су добри војници, а материни – свештеници и економи. Отац је, истина, јако волео уметност, мада није као дилетант практиковао ниједну њену грану, али је већ као студент философије у Пожуну² отишао пешке у Беч да види чувену галерију слика у Белведереу и да чује талијанску оперу. Највећи је утисак учинила на њега Коређова слика *Ио и Јуђиштер у облаку*, о којој ми је често говорио. Када је дошло време да и ја у истој галерији станем пред исту слику, уверио сам се са дубоким узбуђењем да је отац разумевао шта је лепо, јер је

¹ Граница некадашње Војне крајине. (*Све најомене у књизи су редакцијске.*)

² Архаични назив за Братиславу.

то једно од оних чудесних ремек-дела сликарства, која изгледају више као да су пала с неба, а не да их је створила човечија рука.

Урош Предић са мајком

Мати је вазда високо ценила све што човека уздиже изнад праха свакидашњице. Крај свега напорна рада у кући, доспевала је да чита српске књиге и листове, а имала је дивно памћење, тако да је понекад причала оне ствари које је пре много година од њега [оца] чула, а које је он потпуно заборавио. Жудела је за науком, па је зато желела да јој синови постигну оно што њој није било суђено, али су средства за то била одвише скромна, те отац гледаше како ће синове што пре да изведе на пут. Старија браћа мораху свршити оне науке које им

је он одредио; само сам ја као најмлађи [био] у изузетном положају да постанем оно што ме је срце вукло откада за се[бе] знам.

Као дете од четири године, са својом љубави ка сликама, био сам случајно затворен у цркви. Ево како. Када је почетком године 1861. у свим црквама Карловачке митрополије била оглашена смрт патријарха Јосифа Рајачића, измолим у матере да и ја одем у цркву са црквењакком и братом Јосифом. Док су они звонили, ја сам посматрао слике, најпре престоне, а после и у олтару, где су целивајуће иконе биле поређане на врло ниском банку црквеног сокла. Црквењак одзвони и, не видећи ме у цркви, оде са братом, а врата забрави. Тражише ме по целом селу, само не у цркви која стоји насред пространог „плаца“³ усамљена тако да поред ње слабо ко пролази. А црквењак се заклињао и брат је потврђивао да нисам у цркви, јер су ме звали и нисам се одазивао. Тек увече прође једна жена случајно крај цркве и чу моју већ промуклу вриску. Тако будем спасен. Одлежасмо и ја и мати нервну грозницу услед овог догађаја, који је могао бити од кобних последица по моје здравље. Још дуго времена потом трзао сам се из сна од страшне море. Кад сам са пет година пошао као добровољац у школу, знао сам већ

³ Трга.

читати и писати. Са наукама, које је могла дати тадашња основна школа у Орловату, био сам брзо готов. Мој први учитељ није веровао да је земља округла и да се окреће око неке осовине, мада је то морао да предаје. Други је већ био савременији, интересовао се чак и за моје слике. Тако је једном изиграо на лутрији једну моју акварел слику *Светиої Николе*, ишарану на парчету писаће артије. Сliku је добио један мој друг, а сав приход од 80 крајцара припао је мени. Али не имадох среће са том својом првом зарадом. Путујући са оцем на тарницама⁴ у Бечкерек,⁵ заспим на путу и испустим кесицу с новцем, који сам, ради сигурности, држао у руци „да не би испао из цепа“. Новци се труцкањем истресу из кола. Отац ми је надокнадио штету, али ме није лако утешио.

Године 1866, у својој деветој години, морадох већ да напустим родитељску кућу и да пођем у немачку основну школу у Црепаји. Ту сам копирао мапу Аустрије по великој школској мапи, где су биле уписане границе „Војводине“. Ту копију чувам и данас и показујем је посетиоцима као хумористичан али веродостојан документ за наше разграничење са Румунијом и Мађарском.

⁴ Запрежна кола слична фијакеру.

⁵ Данашњи Зрењанин.